

Openbaar UBO-register raakt privacy belanghebbenden

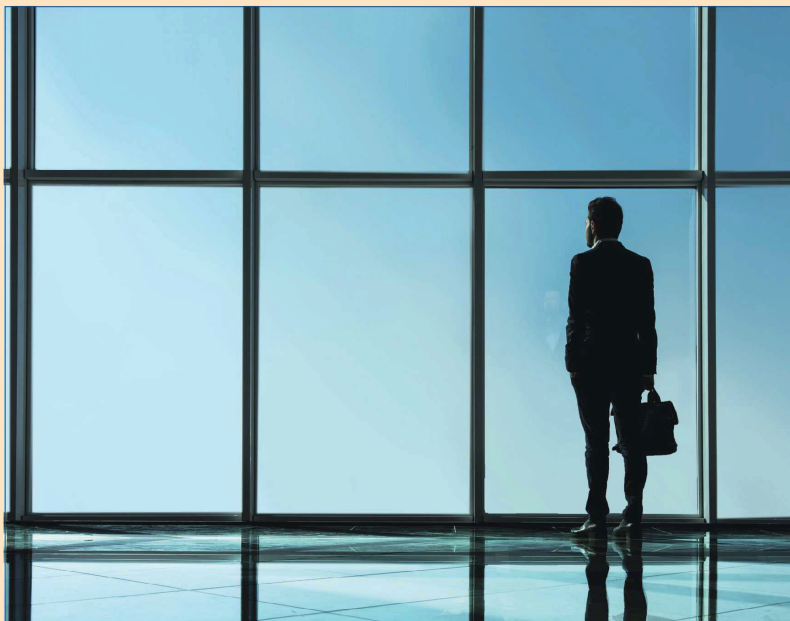
Op het voorstel voor het inrichten van een centraal register van uiteindelijk belanghebbenden klinkt van vele kanten kritiek. Ook de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) heeft ernstige bedenkingen. Zo noemt ze de gedeeltelijke openbaarmaking van de gegevens 'disproportioneel'.

OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

Onlangs sloot de consultatie over het voorontwerp voor de Implementatiewet registratie uiteindelijk belanghebbenden. Het wetsvoorstel implementeert de Europese verplichting uit de vierde antiwitwasrichtlijn om een centraal register van uiteindelijk belanghebbenden in te richten, het zogeheten UBO-register. Dit register treft circa anderhalf miljoen rechtspersonen en ondernemingen in Nederland en verplicht hen tot registratie van hun uiteindelijk belanghebbenden (*ultimate beneficial owners*, UBO's) in het handelsregister. Ook de UBO's zelf dienen mee te werken aan hun registratie.

Keuze

Verscheidende organisaties, waaronder de KNB, VNO-NCW en MKB-Nederland hebben fundamentele kritiek op het wetsvoorstel. Het belangrijkste kritiekpunt betreft de keuze van het kabinet om het register gedeeltelijk openbaar te maken. Hierdoor worden bepaalde persoonlijke gegevens van UBO's voor een ieder toegankelijk. Het gaat dan om de volgende gegevens: naam, geboortedatum en -jaar, nationaliteit, woonstaat en aard en omvang van het door de UBO gehouden economische belang in de betreffende onderneming (in aandelen van 25, 50, 75 en 100 procent). Met die keuze gaat het kabinet op een essentieel onderdeel verder dan de richtlijn voorschrijft. De KNB betitelt deze keuze in haar reactie, ook namens de Vereniging van Notarieel

Europese antiwitwasregels verplichten de lidstaten om de uiteindelijk belanghebbenden in een onderneming te registreren. Maar volgens de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie gaat Nederland met de gedeeltelijke openbaarmaking van de gegevens van eigenaren verder dan Europa vraagt, zonder dat daarvoor goede argumenten worden gegeven. Foto: Shutterstock

Ondernemingsrecht Specialisten (VOC), als disproportioneel. VNO-NCW en MKB-Nederland menen dat de richtlijn zelf niet (langer) in overeenstemming is met het EU-recht én dat het aanmerkelijk is dat het wetsvoorstel een ongerechtvaardigde inbreuk vormt op de privacy en bescherming van persoonsgegevens van UBO's. In de toelichting op het wetsvoorstel is namelijk geen steekhoudende onderbouwing opgenomen voor de keuze het UBO-register gedeeltelijk openbaar te maken. Ook ontbreekt een analyse of het doel van het wetsvoorstel, te weten terrorisme- en fraudebestrijding, niet nagestreefd kan worden door informatie over UBO's alleen te delen met opsporingsdiensten. Een ander kritiekpunt betreft de terugmeldplicht voor instellingen

die vallen onder de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), zoals accountants, advocaten en notarissen. Dit houdt in dat zij verplicht zijn om een melding te doen aan het handelsregister in het geval zij gerede twijfel hebben over de juistheid van bepaalde UBO-informatie of het ontbreken hiervan. Door de terugmeldplicht worden Wwft-instellingen mede verantwoordelijk voor de inhoud van het UBO-register. Het probleem hierbij is dat deze instellingen niet altijd met 100 procent zekerheid kunnen vaststellen wie wel en wie geen UBO is en of hun informatie actueel en juist is. Dat wordt nog lastiger nu het wetsvoorstel een nieuwe, ruimere definitie van UBO introduceert dan reeds in de wet- en regelgeving

gedefinieerd is. De terugmeldplicht staat bovendien op gespannen voet met de geheimhoudingsplicht van notarissen en andere Wwft-instellingen. De KNB maakt om die reden bezwaar tegen de invoering van de terugmeldplicht en ook VNO-NCW en MKB-Nederland verzoeken de terugmeldplicht te schrappen.

Parlementair proces

Veel organisaties, waaronder de KNB, hebben ook moeite met de gekozen wetgevingssystematiek. Het kabinet is voornemens belangrijke onderdelen van het UBO-register, waaronder de definitie van UBO, te regelen in een algemene maatregel van bestuur. Deze belangrijke onderdelen dienen in de wet te worden opgenomen, zodat die onderdeel zijn van een zorgvuldig parlementair proces.

Ten aanzien van onderdelen die wel bij amvb worden geregeld, dient een voorhangprocedure te worden ingelast met een kenbare en reële voorhangtermijn, zodat hierover ook een parlementair debat kan plaatsvinden.

Daarnaast hechten veel organisaties aan het bestaan van een *level playing field* binnen de EU, ook waar het het UBO-register betreft. Door in Nederland te kiezen voor de openbaarheidsvariant zal daar naar het zich laat aanzien geen sprake van zijn. Er bestaat daardoor een reëel risico dat veel Nederlandse (familie) bedrijven hun vennootschappelijke structuur al dan niet gedeeltelijk zullen verplaatsen naar jurisdicties waar het UBO-register niet volledig openbaar zal zijn. Door deze keuze zal Nederland als vestigingsland aan aantrekkelijkheid inboeten.

EU-recht

Kortom, de kritiek is niet van de lucht en naar onze mening is dit terecht. VNO-NCW en MKB-Nederland gaan intussen ervan uit dat het kabinet het wetsvoorstel aanhoudt, totdat de Europese Commissie de richtlijn in overeenstemming heeft gebracht met het EU-recht.

Robert-Jan Zwaan, Laurens Kelterman en Corrine Holdinga

De auteurs vertegenwoordigen de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie en de Vereniging van Notarieel Ondernemingsrecht Specialisten.

SC: platform voor uw opinie

SC biedt u de mogelijkheid in een opiniebijdrage uw mening te geven over in aantocht zijnde wet- en regelgeving of een pleidooi te houden waarom bepaalde regels aan verandering of vervanging toe zijn. Heeft u een interessante opvatting die u wilt delen? Neem dan contact op via redactie@sconline.nl.

STAAT EN RECHT

Lijstencombinatie sluit aan bij kiezersvoorkeuren

De Eerste Kamer moet zich binnenkort uitspreken over een wetsvoorstel dat beoogt een einde te maken aan de mogelijkheid om de kandidatenlijsten van verschillende partijen te combineren. Een dergelijke combinatie maakt de kans groter dat een eventuele restzetel terecht komt bij de partijen die deze combinatie zijn aangegaan.

De regering is met het wetsvoorstel gekomen naar aanleiding van een in 2014 aangenomen motie van het toenmalige Tweede Kamerlid Joost Taverne (VVD). In die motie werd beweerd dat het hoofddoel van een lijstencombinatie nog slechts het behalen van extra zetelwinst is en niet meer, zoals de bedoeling was, een bijdrage aan een verdere bundeling van partijen. De regering heeft die redenering overgenomen. Zij stelt dat het primaire doel van de mogelijkheid van een lijstencombinatie lag in het bevorderen van een blijvende krachtenbundeling tussen politieke partijen. Vervolgens constateert zij dat er sinds 2000 op landelijk niveau geen

partijfusies meer hebben plaatsgevonden en dat dus de belangrijkste reden voor de mogelijkheid van een lijstencombinatie is verdwenen.

Deze redenering is wel erg kort door de bocht. Het wetsvoorstel raakt ook het provinciale en lokale niveau en daar vinden wel fusies plaats. Belangrijker is de vraag wat het primaire doel van de herinvoering van de mogelijkheid tot lijstencombinaties was. Toen in 1973 die mogelijkheid opnieuw werd ingevoerd (nadat zij in 1923 was afgeschaft), gebeurde dat op basis van de voorstellen van de staatscommissie-Cals-Donner. Die commissie had in 1968 voorgesteld het verbod op lijstencombinaties op te heffen om het zo voor politieke partijen mogelijk te maken hun 'politieke overeenstemming te demonstrenen' en daarmee kans te maken op een 'bescheiden premie in de vorm van een extra zetel'. Die mogelijkheid was volgens de commissie-Cals-Donner bedoeld voor partijen die tot samenwerking bereid zijn, maar voor wie een fusie 'niet of nog niet' tot de mogelijkheden

behoorde. Het streven naar een fusie is door de staatscommissie destijds dus niet als harde voorwaarde voor een lijstencombinatie geformuleerd.

Dat er op landelijk niveau het laatste decennium geen fusie plaatsvond, zou volgens de eigen redenering van de regering juist een reden moeten zijn om de lijstverbinding als stimulans tot samenwerking te handhaven. Fusies kunnen immers heel erg lang op zich laten wachten. Het CDA deed er dertien jaar over voordat zij als fusiepartij in 1980 werd opgericht. Toen de kleine linkse partijen in 1977 enorm verloren bij de verkiezingen, werd ook in die hoek geroepen tot samenwerking. GroenLinks zou pas in 1990 worden opgericht. Al jarenlang wordt gesproken over 'linkse samenwerking'. Minister Plasterk pleitte zelf onlangs nog voor een fusie tussen zijn partij, de PvdA, en GroenLinks. Zeker nu zoveel geklaagd wordt over de versnippering van het partijstelsel, is het vreemd de 'bescheiden premie' af te schaffen.

Nog belangrijker is het feit dat sinds jaren zestig de kiezers veel meer zijn gaan zweven, maar dat niet zomaar in alle richtingen doen. De meeste partijwisselaars 'zweven' binnen een bepaalde keuzeset van partijen. Zij aarzelen bijvoorbeeld tussen de PvdA, GroenLinks en de SP en kiezen binnen die keuzeset soms voor de ene partij, dan voor een andere. En zo is het ook aan de andere kant van het politieke spectrum. De mogelijkheid van een lijstencombinatie past juist heel goed bij deze ontwikkeling in het kiezersgedrag. Voor de aarzelande kiezer laat de lijstverbinding de ideologische verwantschap zien tussen partijen. Dat is wel zo transparant!

Ernst Hirsch Ballin
Marcel van Dam
Ruud Koole
Wim Voermans
Wytze van der Woude
Hoogleraar politieke wetenschappen
Universiteit Leiden